

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoidon alaan kuuluvista kysymyksistä. Laki koskisi ensinnäkin Euroopan unionin toimielinten ja elinten sellaisten päätösten ja tuomioiden täytäntöönpanoa Suomessa, jotka ovat Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten mukaan täytäntöönpanokelpoisia jäsenvaltioissa. Toiseksi laki sisältäisi säännökset Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle ja Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle annettavasta oikeusavusta todistelun yhteydessä sekä mainituissa tuomioistuimissa annetun perättömän lausuman rangaistavuudesta.

Laissa olisi lisäksi säännökset oikeusministeriön tehtävistä yhteydenpitoviranomaisena laissa tarkoitetuissa asioissa.

Ehdotukset perustuvat pääosin Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä annettuihin säännöksiin, jotka on mukautettu silmällä pitäen jäsenyyttä Euroopan unionissa (EU).

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti Suomen EU-jäsenyyden kanssa.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
YLEISPERUSTELUT	3	1. Lakiehdotuksen perustelut	10
1. Johdanto	3	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	11
2. Nykytila	3	3. Voimaantulo	11
2.1. ETA-sopimukseen liittyvät säännökset ...	3	4. Sääntämisjärjestys	11
2.2. Perustamissopimusten määräykset ja tilanne nykyisissä EU:n jäsenvaltioissa	4	LAKIEHDOTUS	12
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	8	Laki Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä	12
4. Esityksen vaikutukset	9	LIITE	14
5. Asian valmistelu	9	Luonnos Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä annetun lain voimaantulosta annettavaksi asetukseksi	14
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan unionin toimielimillä ja elimillä on tietyin edellytyksin toimivalta antaa päätöksiä, jotka ovat täytäntöönpanokelpoisia jäsenvaltioissa. Jäsenvaltioiden on kansallisella tasolla annettava säännökset menettelystä, jonka kautta toimielimen päätöksen täytäntöönpano turvataan jäsenvaltion alueella.

Kolmella Euroopan yhteisöllä, Euroopan hiili- ja teräsyhteisöllä, Euroopan yhteisöllä sekä Euroopan atomienergiayhteisöllä on yhteiset lainkäyttöelimet, jotka muodostuvat Euroopan yhteisöjen tuomioistuimesta (EY:n tuomioistuin) sekä Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimesta (EY:n ensimmäisen asteen tuomioistuin). Tuomioistuinta koskevat perusmääräykset ovat mainittujen kolmen yhteisön perustamissopimuksissa sekä niiden pöytäkirjoina olevissa tuomioistuimen perussäännöissä. Perussääntöjä on siten historiallisista syistä kolme, vaikka kysymys on samoista tuomioistuinta koskevista. Sen sijaan kummallakin tuomioistuimella on yhtenäiset työjärjestykset, jotka sisältävät tuomioistuinten sisäiseen organisaatioon liittyvien määräysten ohella myös oikeudenkäyntimenettelyä koskevia määräyksiä.

Yhteisön tuomioistuinten perussäännöt ja työjärjestykset sisältävät eräitä määräyksiä, jotka koskevat yhteistoimintaa yhteisön tuomioistuinten sekä kansallisten viranomaisten välillä ja kansallisissa tuomioistuinta koskevista asioista. Näiden määräysten soveltaminen edellyttää tarkempien kansallisten säännösten antamista.

2. Nykytila

2.1. ETA-sopimukseen liittyvät säännökset

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain (1504/93) 13 §:n mukaan ETA-sopimuksen pääsopimuksen 110 artiklassa tarkoitettu päätös pannaan Suomessa täytäntöön siten kuin Suomen tuomioistuimen riita-asiassa antama tuomio, joka on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanomääräyksen antaa hakemuksesta oikeusministeriö, jollei tehtävää ole asetuksella annettu muulle viranomaiselle.

Mainitun ETA-sopimuksen artiklan mukaan EFTAn valvontaviranomaisen sekä EY:n komission samoin kuin EY:n tuomioistuimen, EY:n ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sekä EFTAn tuomioistuimen ETA-sopimuksen nojalla tekemät päätökset, joilla määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle, ovat täytäntöönpanokelpoisia. Täytäntöönpanoon sovelletaan sen valtion säännöksiä lainkäytöstä riita-asioissa, jonka alueella täytäntöönpano tapahtuu. Sopimuspuolen on määrättävä viranomaisen, joka antaa täytäntöönpanomääräyksen. Tämä viranomaisen ei saa tutkia muuta kuin täytäntöönpanoasiakirjan oikeaperäisyyden. Tämän mahdollisuuden täytettyään hakija voi hakea täytäntöönpanoa sen valtion lainsäädännön mukaisesti, jonka alueella täytäntöönpanon on määrä tapahtua, saatamalla asia suoraan toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi. Täytäntöönpanon lykkäyksestä voi määrätä vain EFTAn tuomioistuin tai EY:n tuomioistuin. Kansallisille tuomioistuimille kuuluu sen sijaan sen tutkiminen, onko päätös pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä.

Valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain (1507/93) 3 §:n mukaan EFTAn tuomioistuimen antaman määräyksen perusteella yleinen alioikeus antaa oikeusapua todistajien ja asiantuntijoiden kuulemiseksi taikka muiden todisteiden vastaanottamiseksi siten kuin eräille kansainvälisille elimille Suomessa annettavasta virka-avusta sekä sellaisten elinten toimivallasta annetussa laissa (22/30) säädetään. Määräys lähetetään Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun lain (171/21) 2 §:ssä tarkoitettulle tuomioistuimelle toimeenpanoa varten. Yhteydenpitoviranomaisena pykälässä tarkoitetuissa oikeusapuasioissa toimii oikeusministeriö, jollei asetuksella säädetä toisin.

Lain 4 §:ssä säädetään oikeudenkäymiskaa-ren 17 luvun 36 — 38 §:n säännökset sovellettaviksi tapauksissa, joissa EFTAn tuomioistuimeen Suomesta kuultavaksi kutsuttu todistaja jää pois ilman laillista estettä tai kieltäytyy todistamasta.

Lain 5 §:ssä säädetään rikoslain 17 luvun

1 §:ää sovellettavaksi tapauksiin, joissa EFTAn tuomioistuimessa kuultu todistaja tai asiantuntija on antanut perättömän lausuman tai laillisetta syyttä salannut jotain, joka olisi asiaa valaissut.

Lain 7 §:ssä säädetään syytteen ajamisesta EFTAn tuomioistuimen tuomaria vastaan sekä sellaisen syytteen käsittelystä. Pykälän mukaan EFTAn tuomioistuimen tuomareihin sovelletaan samoja säännöksiä kuin korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttiin ja jäseniin. Syyte tulisi näin ollen käsiteltäväksi valtakunnanoikeudessa valtioneuvoston oikeuskanslerin tai eduskunnan oikeusasiamiehen toimiessa syyttäjänä.

Valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen ja sen tarkistamisesta tehdyn pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain ja sen muuttamisesta annetun lain voimaantulosta annetun asetuksen (1509/93) 3 §:n mukaan oikeusministeriö toimii yhteydenpitoviranomaisena sopimuksen pöytäkirjassa 5 olevan 17 artiklan toisessa ja neljännessä kohdassa sekä 26 artiklassa tarkoitetuissa asioissa. Mainitut artiklat koskevat EFTAn tuomioistuimelle annettavaa virka-apua todistajan niskoitteluun, perättömään lausumaan sekä oikeusavustajan määräämiseen liittyvissä kysymyksissä.

2.2. Perustamissopimusten määräykset ja tilanne nykyisissä EU:n jäsenvaltioissa

Tuomioiden ja päätösten täytäntöönpano

EY:n tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanosta määrätään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (EY:n perustamissopimus) 187 artiklassa. Artiklassa todetaan, että yhteisön tuomioistuimen tuomiot pannaan täytäntöön noudattaen, mitä 192 artiklassa määrätään. Tuomioistuimen työjärjestyksen 65 artiklan mukaan tuomioistuimen tuomiot ovat lainvoimaisia siitä päivästä, jona ne on annettu.

Tuomioistuimen tuomioihin rinnastetaan myös sen antamat muut päätökset, esimerkiksi päätös oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta sekä välitoimina annetut määräykset. Työjärjestyksen 48 artiklan 4 kohdassa viitataan lisäksi yhteisön tuomioistuimen todistajalle saapumatta jäämisen tai todistamisesta kiel-

täytymisen johdosta määräämien sakkojen osalta tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanokelpoisuutta koskeviin perustamissopimusten artikloihin.

Lähtökohtaisesti täytäntöönpanokelpoisia ovat siten kaikki ne EY:n tuomioistuimen ratkaisut, jotka sisältönsä puolesta voivat olla ulosoton tai muun pakkotäytäntöönpanon perustana. Sen sijaan EY:n tuomioistuimen luonteeltaan deklaratorisina pidettävät tuomiot kuten ne, joilla vahvistetaan jäsenvaltion syyllistyneen laiminlyöntiin (EY:n perustamissopimuksen 169 ja 170 artikla) ja toimielinten päätösten mitättömyyttä koskevat päätökset (173 artikla), toimielinten laiminlyöntiä tehdä ratkaisu koskevat päätökset (175 artikla) sekä kansallisille tuomioistuimille annettavat ennakkoratkaisut (177 artikla) ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden täytäntöönpano ole mahdollista.

EY:n perustamissopimuksen 187 artiklaa vastaavat määräykset sisältyvät Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 44 artiklaan sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 159 artiklaan.

EY:n perustamissopimuksen 168 a artiklan mukaan yhteisön tuomioistuimen yhteydessä toimii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka ratkaisee eräät tuomioistuimen tuomiovaltaan kuuluvat asiat. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioista voidaan laillisuusperusteella valittaa varsinaiseen yhteisön tuomioistuimeen. Tarkemmat säännökset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimesta sisältyvät Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisesta tehtyyn neuvoston päätökseen (88/591/EHTY, ETY, Euratom), jota on muutettu päätöksellä 93/350/Euratom, EHTY, ETY. Neuvoston päätöksen 4 artiklan mukaan muun muassa Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 44 ja 92 artiklaa, EY:n perustamissopimuksen 187 ja 192 artiklaa sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 159 ja 164 artiklaa sovelletaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen.

EY:n perustamissopimuksen 192 artiklan mukaan sellainen neuvoston ja komission päätös, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle, on täytäntöönpanokelpoinen. Artiklasta ilmenee, ettei jäsenvaltiolle osoitettu komission tai neuvoston päätös ole täytäntöönpanokelpoinen. Täten esimerkiksi neuvoston jäsenvaltioille liiallisen alijäämän poistamista

koskevan neuvoston päätöksen laiminlyönnistä 104 c artiklan 11 kohdan nojalla määräämäsakko ei ole täytäntöönpanokelpoinen.

EY:n perustamissopimuksen 187 ja 192 artiklan määräyksiä voidaan tulkita siten, että ne eivät aseta samanlaisia rajoituksia tuomioistuimen päätösten täytäntöönpanokelpoisuudelle kuin komission ja neuvoston päätösten täytäntöönpanokelpoisuudelle. Tuomioistuimen jäsenvaltiolle määräämät rahamääräiset seuraamukset, jotka perustuvat 181 artiklassa tarkoitettuun välityslausekkeeseen tai 182 artiklassa tarkoitettuun välityssopimukseen, olisivat siten täytäntöönpanokelpoisia. Toisaaalta asiaan voivat vaikuttaa jäsenvaltion kansalliset säännökset rajoituksista kohdistaa pakkotäytäntöönpano valtioon.

Ennen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (Maastrichtin sopimus) voimaantuloa on katsottu, että EY:n perustamissopimuksen 171 artiklan 1 kohdan määräys, jonka mukaan jäsenvaltiolle itselleen kuuluu huolehtia 169 ja 170 artiklassa tarkoitettujen tuomioistuimen tuomion noudattamisesta, johtaa siihen, että jäsenvaltion laiminlyöntiä koskeissa komission ja jäsenvaltion välisissä taikka jäsenvaltioiden keskinäisissä oikeudenkäynneissä annetut tuomiot eivät ole täytäntöönpanokelpoisia. Maastrichtin sopimuksella EY:n perustamissopimukseen lisätyllä 171 artiklan 2 kohdan kolmannella alakohdalla annetaan tuomioistuimelle kuitenkin toimivalta määrätä jäsenvaltion maksettavaksi hyvitys tai uhkasakko, jos jäsenvaltio ei ole noudattanut tuomioistuimen aikaisemmin samassa asiassa antamaa tuomiota. Koska EY:n perustamissopimuksen 192 artikla rajoittanee jäsenvaltioon kohdistuvaa täytäntöönpanokelpoisuutta vain komission ja neuvoston, mutta ei tuomioistuimen päätösten osalta, lienee katsottava, että mainitut seuraamukset olisivat periaatteessa täytäntöönpanokelpoisia myös jäsenvaltioita vastaan. Näin ollen jäsenvaltion kansalliset viranomaiset olisivat velvollisia panemaan täytäntöön myös tällaisen jäsenvaltion itseensä kohdistetun rahamääräisen seuraamukseen. Käytännössä mainittujen seuraamusten täytäntöönpano toteutettaneen kuitenkin siten, että jäsenvaltion maksettavaksi tuomittu määrä vähennetään sille yhteisön talousarviosta tulevista suorituksista. Asiasta ei vielä ole soveltamiskäytäntöä.

Käytännössä täytäntöönpanokelpoisuus koskee lähinnä sellaisia ratkaisuja, joilla määrätään rahamääräisestä suorituksesta. Tärkein

asiaryhmä, jonka osalta täytäntöönpano voi tulla kysymykseen, ovat komission kilpailuasioiden yrityksille määräämät sakot ja uhkasakot. Rahamääräisyysehdelytys koskee 192 artiklan mukaan kuitenkin ainoastaan komission ja neuvoston tekemiä päätöksiä. Tuomioistuimen tuomioista sellaiset, joissa määrätään muuhun kuin rahasuoritukseen tai tällaisesta pidättäytymiseen, voidaan periaatteessa panna täytäntöön siinä määrin kuin niiden pakkotäytäntöönpano on mahdollista sovellettavan kansallisen oikeusjärjestyksen mukaan.

EY:n perustamissopimuksen 192 artiklaa vastaava määräys sisältyy Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 92 artiklaan sekä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 164 artiklaan.

Perustamissopimuksissa on lisäksi kahdessa tapauksessa määrätty erikseen muiden kuin yhteisöjen varsinaisten toimielinten päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Ensinnäkin Euroopan keskuspankin (EKP) päätökset ovat täytäntöönpanokelpoisia EY:n perustamissopimuksen 192 artiklassa tarkoitettulla tavalla. Tämä ilmenee EY:n perustamissopimuksen 108 a artiklan 2 kohdan 3 ja 4 alakohdasta sekä Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön (EY:n perustamissopimuksen pöytäkirja N:o 3) 34 artiklan kohdasta 34.2. EKP:n edeltäjänä talous- ja rahaliiton toisen vaiheen aikana toimivan Euroopan rahapoliittisen instituutin (ERI) päätökset eivät sen sijaan ole täytäntöönpanokelpoisia. Tämä ilmenee ERI:n perussäännön (EY:n perustamissopimuksen pöytäkirja N:o 4) 15 artiklan kohdasta 15.4., joka ei sisällä viittausta perustamissopimuksen 192 artiklaan.

Toinen tapaus, jossa perustamissopimuksissa erikseen määrätään täytäntöönpanokelpoisuudesta, koskee Euroopan atomienergiayhteisön 18 artiklassa tarkoitettua välityslautakuntaa. Sen tehtävänä on ratkaista riitoja, jotka koskevat ydineergiaan liittyviin teollisoikeuksiin kohdistuvia käyttöoikeuksia. Välityslautakunnan päätökset, joista voidaan tietyin edellytyksin valittaa EY:n tuomioistuimeen, ovat osapuolten kesken sitovia. Ne ovat myös täytäntöönpanokelpoisia Euratomin perustamissopimuksen 164 artiklassa tarkoitettulla tavalla.

Täytäntöönpanoon sovelletaan sen valtion säännöksiä lainkäytöstä riita-asioissa, jonka alueella täytäntöönpano tapahtuu. Täytäntöönpanomääräyksen antaa tutkimatta muuta kuin täytäntöönpanoasiakirjan oikeaperäisyy-

den kansallinen viranomainen, jonka kunkin jäsenvaltion hallitus määrää tähän tehtävään ja josta se ilmoittaa komissiolle ja yhteisön tuomioistuimelle.

Tämä tehtävä on eri jäsenvaltiossa uskottu joko ulkoasiainministeriöille tai oikeusministeriöille. Ulkoasiainministeriö tutkii täytäntöönpanoasiakirjojen oikeaperäisyyden Belgiassa, Kreikassa, Italiassa, Luxemburgissa, Portugalissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Oikeusministeriölle tämä tehtävä kuuluu Tanskassa, Saksan liittotasavallassa, Irlannissa, Alankomaissa ja Espanjassa. Ranskassa toimivaltainen viranomainen on oikeusministeriö taikka tämän määräämä tuomari tai viranomainen. Kreikan osalta asianomaisen viranomaisen nimeäminen ja siitä ilmoittaminen viivästyi siinä määrin, että komissio nosti sitä vastaan kanteen EY:n tuomioistuimessa (tapaus 86/86).

Kun täytäntöönpanoasiakirjojen oikeaperäisyyden tutkimiseen liittyvät muodollisuudet on hakijan vaatimuksesta täytetty, hakija voi hakea täytäntöönpanoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattamalla asian suoraan toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.

Itse täytäntöönpanosta vastaavina viranomaisina toimivat useimmissa jäsenvaltioissa tuomioistuimet tai niiden organisaatioon kuuluvat viranomaiset: Belgiassa Brysselin *Cour d'appel*; Kreikassa erikseen määrätty Ateenan ylioikeuden tuomari; Irlannissa *Master of the High Court*; Alankomaissa oikeusministeriö velvoittaa maan korkeimman oikeuden *Hoge Raadin* kirjaajan huolehtimaan sekä asiakirjojen oikeaperäisyyden tarkastamisesta että täytäntöönpanosta; Portugalissa sen henkilön kotipaikan ylioikeus, jota vastaan täytäntöönpanoon ryhdytään; Yhdistyneessä kuningaskunnassa *High Court* lukuun ottamatta Skotlantia, jossa täytäntöönpanopäätöksestä vastaa *Court of Session*. Oikeusministeriölle täytäntöönpanosta huolehtiminen on uskottu Saksan liittotasavallassa ja Luxemburgissa kun taas Italiassa tehtävä kuuluu ulkoasiainministeriölle. Ranskassa toimivaltainen viranomainen on tässäkin vaiheessa oikeusministeriö taikka tämän määräämä tuomari tai viranomainen.

Täytäntöönpanoa voidaan lykätä vain yhteisön tuomioistuimen päätöksellä. Kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan kuuluu kuitenkin tutkia, onko päätös pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä. Tämän mukaisesti kuuluu kansallisille tuomioistuimille toimivalta käsitellä muun muassa ne tapaukset, jotka koskevat:

— täytäntöönpanotoimenpiteiden muodollista asianmukaisuutta;

— ratkaisua siitä, mikä osa velallisen omaisuudesta on ulosmittauskelpoista;

— kolmansien osapuolten ulosmittauksen alaista omaisuutta koskevia vaateita.

Niin ikään kansallisten tuomioistuinten vastuulla on ratkaista se, onko täytäntöönpanon kohteena oleva suoritus täytetty tai pienentynyt suorituksen, osapuolten välisen oikeustoimen tai muun täyttämistoimen perusteella.

Oikeusapu

EY:n tuomioistuimen perussäännön (EY:n perustamissopimuksen pöytäkirja N:o B) 26 artiklan mukaan tuomioistuin voi määrätä, että todistajaa tai asiantuntijaa on kuultava hänen asuinpaikkansa tuomioistuimessa. Määräys lähetetään työjärjestyksen määräysten mukaisesti toimivaltaiselle tuomioistuimelle täytäntöön pantavaksi. Oikeusapupyynnön täytäntöönpanon yhteydessä laaditut asiakirjat palautetaan tuomioistuimelle samojen määräysten mukaisesti. Todistelukuluista vastaa yhteisön tuomioistuin, joka voi aiheellisissa tapauksissa määrätä ne asianosaisten vastattaviksi.

Sanamuodoltaan EY:n tuomioistuimen perussäännön 26 artiklaa vastaava määräys sisältyy myös Euroopan atomienergiayhteisön tuomioistuimen perussäännön 27 artiklaan. Euroopan hiili- ja teräsyhteisön tuomioistuimen perussäännössä ei ole erikseen määrätty todistajien ja asiantuntijoiden kuulemisesta kansallisissa tuomioistuimissa.

Neuvoston päätöksellä 88/591/EHTY, ETY, Euratom on lisätty EY:n tuomioistuinten perussääntöihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta koskevat määräykset. Niiden mukaan varsinaista yhteisön tuomioistuinta koskevia määräyksiä sovelletaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen muun muassa todistelun osalta.

Tarkemmat määräykset oikeusavusta sisältyvät EY:n tuomioistuimen työjärjestyksen 52 artiklan mukaan työjärjestykseen liittyviin täydentäviin sääntöihin. Täydentävien sääntöjen 1 artiklan mukaan tuomioistuin tekee päätöksen oikeusavun pyytämisestä. Päätöksessä on mainittava todistajan tai asiantuntijan nimi, asema ja osoite, seikat, joista heitä halutaan kuulla, asianosaiset ja heidän edustajansa sekä lyhyt selostus oikeudenkäynnin kohteesta. Oikeus-

apupyynnö annetaan tiedoksi myös oikeudenkäynnin asianosaisille. Täydentävien sääntöjen 2 artiklan mukaan yhteisön tuomioistuimen kirjaaja lähettää oikeusapupyynnön liitteessä I mainitulle sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueella todistajaa tai asiantuntijaa kuullaan. Liitteessä I mainitaan toimivaltaisina yhteydenpitoviranomaisina oikeusministerit lukuun ottamatta Yhdistynyttä kuningaskuntaa, jossa yhteydenpitoviranomaisena on ulkoasiainministeri. Tässä yhteydessä on huomautettava, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa ei ole oikeusministeriä.

Yhteydenpitoviranomainen toimittaa oikeusapupyynnön edelleen kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle. Kansallinen oikeusviranomainen toimittaa oikeusavun toimeenpantuaan asiaa koskevat asiakirjat sekä selvityksen menettelystä aiheutuneista kuluista yhteydenpitoviranomaisen välityksin yhteisön tuomioistuimelle. Täydentävien sääntöjen 3 artiklan mukaan yhteisön tuomioistuin vastaa oikeusavun antamiseen liittyneistä kuluista, mutta se voi määrätä ne asianosaisten vastattaviksi.

Yhteisön tuomioistuimen kirjaaja huolehtii oikeusapuun liittyvien asiakirjojen käännettämisestä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 75 artiklassa on samansisältöiset säännökset oikeusavusta kuin yhteisön tuomioistuimen työjärjestyksen täydentävien sääntöjen 1—3 artiklassa.

Perätön lausuma

EY:n tuomioistuimen perussäännön 27 artiklan mukaan kukin jäsenvaltio käsittelee todistajan tai asiantuntijan yhteisön tuomioistuimessa antamaa väärää valaa kuin tekoa, joka on tapahtunut sen riita-asioita käsittelevässä tuomioistuimessa. Yhteisön tuomioistuimen ilmoituksesta asianomaisen jäsenvaltion on saatettava tekijä syytteeseen toimivaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa. Sanamuodoltaan sama määräys on Euratomin tuomioistuimen perussäännön 28 artiklassa. Euroopan hiili- ja teräsyhteisön tuomioistuimen perussäännön 28 artiklan neljännen kohdan mukaan yhteisön tuomioistuimella on oikeus saattaa tapaus, jossa todistaja tai asiantuntija on salannut tai vääristellyt asioita yhteisön tuomioistuimessa, sen jäsenvaltion oikeusministerin käsiteltäväksi,

jonka kansalainen todistaja tai asiantuntija on, jotta häneen voidaan soveltaa niitä seuraamuksia, joista hänen kansallisessa laissaan säädetään kussakin tapauksessa. Mainittuja artikloja sovelletaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa annettuun perättömään lausumaan.

Yhteisön tuomioistuimen työjärjestyksen täydentävien sääntöjen 6 artiklan mukaan tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan päättää ilmoittaa liitteessä III mainitulle toimivaltaiselle kansalliselle viranomaiselle, että todistaja tai asiantuntija on antanut perättömän lausuman tuomioistuimessa. Liitteen III mukaan toimivaltainen viranomainen on kymmenessä jäsenvaltiossa oikeusministeri. Irlannissa toimivaltainen viranomainen on lähinnä oikeuskansleriin verrattavissa oleva *Attorney-General*. Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivaltainen viranomainen on *Her Majesty's Attorney-General* Englannissa, Walesissa ja Pohjois-Irlannissa asuvien todistajien ja asiantuntijoiden osalta kun taas Skotlannissa asuvien osalta tehtävä kuuluu *Her Majesty's Advocate*lle.

EY:n tuomioistuinten jäsenten
lainkäyttölinen koskemattomuus

EY:n tuomioistuimen perussäännön 3 artiklan mukaan yhteisön tuomioistuimen tuomareilla on lainkäyttölinen koskemattomuus. Perussäännön 8 artikla laajentaa lainkäyttölinen koskemattomuuden myös julkisasiamiehiin. Lainkäyttölinen koskemattomuus jatkuu myös tehtävän päätyttyä virassa suoritettujen toimien osalta mukaan luettuina myös suulliset ja kirjalliset lausumat. Yhteisön tuomioistuin voi täysistuntopäätöksellä pidättää koskemattomuuden. Jos koskemattomuus on pidätetty ja tuomaria vastaan pannaan vireille rikosasiaa koskeva oikeudenkäynti, asian voi tutkia vain sellainen jäsenvaltion tuomioistuin, joka on toimivaltainen tuomitsemaan korkeimpien kansallisten tuomioistuinten jäseniä. Sanamuodoltaan sama määräys on Euroopan hiili- ja teräsyhteisön sekä Euratomin tuomioistuimen perussääntöjen 3 artiklassa. Yhteisön tuomioistuimen jäsenten lainkäyttölistä koskemattomuutta koskevia perussääntöjen määräyksiä sovelletaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomareihin.

EY:n tuomioistuimen tuomarien ja julkisasiamiesten erottamisesta säädetään Euroo-

pan yhteisön ja Euratomin osalta asianomaisten perussääntöjen 6 artiklassa ja hiili- ja teräsyhteisön osalta sen tuomioistuimen perussääntö 7 artiklassa. Artiklat koskevat myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomaria. Ennen tämän erottamista koskevan päätöksen tekemistä yhteisön tuomioistuimen on kuitenkin saatava asiasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lausunto, jonka antamisesta määrätään sen työjärjestyksen 5 artiklassa.

Päätöksen erottamisesta tekee yhteisön tuomioistuimen täysistunto yksimielisesti siten, että tuomari, jota asia koskee, ei osallistu käsittelyyn. Erottamisen perustana voi olla vain se, että tuomari tai julkisasiamies ei enää täytä tehtävänsä edellyttämiä vaatimuksia tai siitä johtuvia velvollisuuksia.

EY:n tuomioistuimen tutkimus- ja dokumentaatio-osaston ilmoituksen mukaan yksikään nykyisistä jäsenvaltioista ei ole kansallisesti säännellyt kysymystä yhteisön tuomioistuimen jäsenten kansallisesta syyteforumista.

Oikeusavustajan määrääminen maksuttoman oikeudenkäynnin saaneelle

EY:n tuomioistuimen työjärjestyksen 76 artiklan mukaan asianosaiselle voidaan eräissä tapauksissa myöntää maksuton oikeudenkäynti. Määräykseen voi täydentävien sääntöjen 4 artiklan mukaan liittyä myös asianajajan määrääminen asianosaisen avustajaksi. Mikäli asianosainen ei ilmoita, kenet asianajajan hän valitsee, tai jos tuomioistuin katsoo, että hänen valintansa ei ole hyväksyttävissä, tuomioistuimen kirjaaja lähettää maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämistä ja avustajan määräämistä koskevat asiakirjat sääntöjen liitteessä II mainitulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Liitteen II mukaan toimivaltainen viranomainen on Belgiassa, Tanskassa, Ranskassa, Kreikassa, Irlannissa, Italiassa, Luxemburgissa, Portugalissa ja Espanjassa oikeusministeri. Saksassa, Alankomaissa sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivaltaisena viranomaisena toimivat viralliset asianajajayhdistykset. Tuomioistuin nimeää viran puolesta asianajajan avustamaan maksuttoman oikeudenkäynnin saanutta ottaen huomioon kansallisen viranomaisen lähettämät ehdotukset.

Vastaava sääntely sisältyy ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen osalta sen työjärjestyksen 95 artiklaan.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Lakiehdotus

Esitykseen sisältyvällä lakiehdotuksella annettaisiin ne kansalliset säännökset, jotka ovat tarpeen, jotta Suomi voisi noudattaa EY:n elinten päätösten täytäntöönpanoa sekä yhteisöjen tuomioistuihin liittyviä kysymyksiä koskevia EU-jäsenyyteen liittyviä velvoitteitaan. Ehdotusten valmistelun lähtökohtana on ollut soveltaa ETA-sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä omaksuttuja ratkaisuja myös EU-jäsenyyden oloissa. ETA-sopimuksen yhteydessä mainittuja kysymyksiä säänneltiin ETA-sopimuksen sekä EFTAn valvontaviranomaisista ja tuomioistuinta koskevan sopimuksen voimaansaattamissääädöksissä. Koska Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen, jäljempänä liittymissopimus, voimaansaattamislaki on puhdaspiirteinen blankettisäädös, näistä kysymyksistä on EU-jäsenyyttä silmällä pitäen annettava tarpeelliset säännökset erillisellä lailla.

Sisällöllisesti ehdotus noudattaa ETA-sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä omaksuttuja ratkaisuja EU:n elinten päätösten täytäntöönpanon, EY:n tuomioistuimille annettavan oikeusavun, EY:n tuomioistuimissa annettavan perättömän lausuman rangaistavuuden sekä EY:n tuomioistuimissa maksuttoman oikeudenkäynnin saaneelle määrättävän asianajajan nimeämiseen liittyvän yhteistoiminnan osalta.

Ehdotuksen ulkopuolelle jätetyt kysymykset

Ehdotukseen ei ole sisällytetty EFTAn valvontaviranomaisesta ja tuomioistuimesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamislain 4 §:ää vastaavaa säännöstä todistajan niskoittelusta EY:n tuomioistuimissa. EY:n tuomioistuimen perussääntö 24 artiklan, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön tuomioistuimen perussääntö 28 artiklan sekä Euroopan atomienergiayhteisön tuomioistuimen perussääntö 25 artiklan nojalla EY:n tuomioistuimella on välitön pakko ja rangaistusvalta niskoitteluun todistajaan nähden. EFTAn tuomioistuimen tulee sen sijaan tällaisissa tapauksissa kääntyä asianomaisten valtion viranomaisten puoleen (EFTAn tuomioistuimen perussääntö 26 artikla).

Sanottuja EY:n tuomioistuinta koskevia määräyksiä sovelletaan myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Siten ei EU-jäsenyyden oloissa tarvetta tämän asian sääntelyyn kansallisella tasolla ole.

EFTAn valvontaviranomaisesta ja tuomioistuimesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamislain 7 §:ssä on säännös EFTAn tuomioistuimen tuomarien virkasyyteasioista. Vastaavan säännöksen tarpeellisuus ei ole kiistaton. Mikään EU:n nykyisistä jäsenvaltioista ei ole antanut erikseen säännöksiä asiasta. EY:n tuomioistuinten jäsenten lainkäytölliseen koskemattomuuteen liittyvä määräys siitä, että mahdolliset syytteet asianomaisia vastaan virkasyytteet mukaan luettuina on käsiteltävä niissä jäsenvaltioiden tuomioistuimissa, joissa jäsenvaltioiden korkeimpien tuomioistuinten jäsenten syytteet käsitellään, on myös yksiselitteisesti säännelty EY:n tuomioistuimen perussääntöjen 3 artiklassa. Perussäännöt saatetaan puolestaan sellaisinaan voimaan EU-liittymissopimuksen voimaansaattamislaila, joka käsitellään valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa säädetyssä järjestyksessä (HE 135/1994 vp, s. 669).

Tässä esityksessä on päädytty siihen, että ei ole tarpeen antaa säännöksiä mainituista virkasyyteasioista kansallisessa lainsäädännössä. Perussääntöjen 3 artiklasta ilmenee selkeästi, että virkasyyteasioissa on noudatettava samoja sääntöjä kuin ylimpien kansallisten tuomioistuinten jäsenten osalta, mikä johtaa siihen, että tällaiset asiat olisi Suomessa käsiteltävä valtakunnanoikeudessa. Siltä osin kuin kyse on yhteisön tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäsenten syyllistymisestä rikokseen, joka ei ole luonteeltaan virkarikos, tulisi syyte nostettavaksi normaalissa järjestyksessä yleisessä alioikeudessa, sillä ylimpien kansallisten tuomioistuinten jäsenillä ei ole Suomessa erikoisasemaa muissa rikosasioissa kuin virkarikosasioissa.

Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 81 artiklassa määrätään komission oikeudesta lähettää tarkastajia jäsenvaltioiden alueelle. Valvonnan kohteena ovat halkeamiskelpoisia aineita käsittelevät henkilöt, laitteet ja laitokset. Artiklan kolmannen kohdan mukaan komissio voi pyytää yhteisön tuomioistuimen presidentiltä valtuuksia valvonnan suorittamiseksi pakkokeinoin, mikäli valvonnan suorittamista vastustetaan. Presidentti päättää asiasta kolmen päivän määräajassa. Tuomioistuimen

työjärjestyksen 90 artiklan mukaan presidentti antaa valtuudet valvonnan suorittamiseen työjärjestyksen 86 artiklassa tarkoitetun väliaikaismääräyksen muodossa.

Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan neljännen kohdan mukaan komissio voi omalla päätöksellään antaa määräyksen valvonnan suorittamisesta, jos viivästyminen aiheutuu vaaraa. Määräys on viipymättä toimitettava yhteisön tuomioistuimen presidentille jälkikäteen tapahtuvaa hyväksymistä varten. Artiklan viidennen kohdan mukaan asianomaisen jäsenvaltion viranomaiset varmistavat luvan tai päätöksen antamisen jälkeen, että tarkastajat pääsevät niissä mainittuihin paikkoihin.

Säännökset Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen edellyttämästä valvonnasta on tarkoitus antaa ydinergialaissa (990/87). Tätä koskeva hallituksen esitys annetaan erikseen. Mainitun perustamissopimuksen 81 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettu yhteisön tuomioistuimen presidentin antama määräys olisi sinänsä täytäntöönpanokelpoinen myös lakiehdotuksen 1 §:n perusteella. Sama koskee komission artiklan neljännen kohdan mukaisesti antamaa määräystä, sen jälkeen kuin tuomioistuimen presidentti on vahvistanut sen jälkikäteen. Ennen komission määräyksen vahvistamista Suomen viranomaisten velvollisuus myötävaikuttaa sen täytäntöönpanoon perustuisi ydinenergialain ja liittymissopimuksen voimaansaattamislain säännöksiin.

4. Esityksen vaikutukset

Esityksen vaikutukset kohdistuisivat oikeusministeriöön, joka toimisi yhteydenpitoviranomaisena laissa tarkoitetuissa asioissa. Tällaisia asioita tulee vireille ilmeisesti suhteellisen harvoin, eikä ehdotus siten aiheuta tarvetta henkilöstön tai määrärahojen lisäykseen oikeusministeriöissä tai muualla valtionhallinnossa.

5. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Valmisteluun on osallistunut myös ulkoasiainministeriön edustaja. Työryhmä on ollut yhteydessä EFTAn tuomioistuimen apulaiskansliapäällikköön (Assistant Registrar) se-

kä EY:n tuomioistuimen tutkimus- ja dokumentaatio-osastoon.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Ehdotettu laki on sidoksissa Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen voimaansaattamislakiin (HE 135/1994 vp), jonka hyväksyminen eduskunnassa on lakiehdotuksen hyväksymisen edellytyksenä. Edellä on huomautettu siitä, että Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamiseksi tarvitaan tämän lain ohella myös muutos ydinenergilakiin.

Lakiin ei ole sisällytetty säännöksiä ETA-sopimuksen voimaansaattamislain sekä valvon-

taviranomaisesta ja tuomioistuimesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen voimaansaattamislain asianomaisten säännösten kumoamisesta. Tämä johtuu siitä, että kysymys mainittujen toimielinten toiminnasta tietyinä siirtymäkaupana vuoden 1995 aikana on tarkoitus järjestää erillisellä sopimuksella. Puheena olevien säännösten kumoamisen tarve ja ajankohta selvitetään tämän sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä.

Suomen EU-jäsenyyden aikana yhteisön tuomioistuimen työjärjestyksen liitteitä I — III on mukautettava siten, että Suomen osalta oikeusministeriö lisätään niihin yhteydenpitoviranomaiseksi. Päätöksen työjärjestyksen muuttamisesta tekee yhteisön tuomioistuin, mutta päätökselle on saatava neuvoston yksimielinen hyväksyminen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Euroopan yhteisöjen ratkaisujen täytäntöönpano.* Pykälä koskee seuraavien Euroopan unionin toimielinten ja elinten antamien päätösten ja tuomioiden täytäntöönpanoa:

— yhteisön tuomioistuin ja sen yhteydessä toimiva ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin;

- neuvosto;
- komissio;
- Euroopan keskuspankki; sekä
- Euratomin välityslautakunta.

Täytäntöönpanokelpoisuuden edellytykset rajautuvat yhteisön oikeusjärjestyksen mukaan siten kuin edellä on selostettu yleisperustelujen 2.2. luvussa. Pykälässä täsmennetään, että Suomessa täytäntöönpanoon sovelletaan samoja säännöksiä ja periaatteita kuin Suomen tuomioistuimen riita-asiassa antaman lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanoon.

Lain 4 §:n 1 momentista ilmenee, että täytäntöönpanomääräyksen antaa oikeusministeriö, jolle tehtävää 5 §:n 1 momentin mukaisesti anneta asetuksella muulle viranomaiselle. Täytäntöönpanomääräyksen antajan tehtävä ra-

joittuu perustamissopimusten mukaisesti täytäntöönpanoasiakirjojen oikeaperäisyyden tutkimiseen. Tämän jälkeen hakija voi saattaa asian toimivaltaisen ulosottoviranomaisen käsiteltäväksi.

Ehdotettu sääntely vastaa sisällöltään ETA-sopimuksen voimaansaattamislain 10 §:ää.

2 §. *Oikeusavun antaminen.* Pykälä sisältää säännökset yhteisön tuomioistuimelle ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle annettavasta oikeusavusta todistajien ja asiantuntijoiden kuulemisessa. Pykälän 1 momentin mukaan oikeusapua antaa yleinen alioikeus siten kuin eräille kansainvälisille elimille Suomessa annettavasta virka-avusta sekä sellaisten elinten toimivallasta annetussa laissa (22/30) säädetään. Menettely ja edellytykset, joita noudattaen yhteisön tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voivat pyytää oikeusapua jäsenvaltioiden tuomioistuimilta, ilmenevät niiden perussäännöistä ja työjärjestyksistä.

Pykälän 2 momentin mukaan oikeusapupyyntö lähetetään Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun lain 2 §:ssä

tarkoitetulle tuomioistuimelle toimeenpanoa varten. Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan yhteydenpitoviranomaisena toimii oikeusministeriö, jolle tehtävää 5 §:n mukaisesti annetaan asetuksella muulle viranomaiselle.

Ehdotettu sääntely vastaa valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen voimaansattamislain 3 §:ää.

3 §. *Perättömän lausuman rangaistavuus.* Pykälän mukaan todistaja tai asiantuntija, joka on antanut perättömän lausuman yhteisön tuomioistuimessa tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, on tuomittava rangaistukseen siten kuin rikoslain 17 luvun 1 §:ssä säädetään. Asia tulee vireille mainittujen tuomioistuinten perussääntöjensä ja työjärjestyksensä mukaisesti tekemän ilmoituksen perusteella. Yhteydenpitoviranomaisena toimisi lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö, joka toimittaa ilmoituksen toimivaltaiselle syyttävaviranomaiselle.

Ehdotettu sääntely vastaa valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen voimaansattamislain 5 §:ää.

4 §. *Oikeusministeriön tehtävät.* Pykälän 1 momentin mukaan 1 §:ssä tarkoitettun täytäntöönpanomääräyksen antaa oikeusministeriö. Pykälän 2 momentilla annetaan oikeusministeriölle yhteydenpitoviranomaisen asema myös muussa oikeudenhoitoon liittyvässä yhteistyössä yhteisön tuomioistuimen ja yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanssa. Tämä koskee paitsi 2 §:ssä säädettyä oikeusapua ja 3 §:ssä tarkoitettua syytteen nostamista myös yhteisön tuomioistuimissa maksuttoman oikeudenkäynnin saaneelle määrättävän avustajan määräämiseen liittyvää yhteistyötä sekä muuta mahdollista oikeudenhoidon alaan kuuluvaa yhteistyötä. Viimeksi mainittu voi liittyä esimerkiksi siihen, että Suomessa ei ole asianajamonopolia toisin kuin yhteisön tuomioistuimissa. Tämän takia kysymykseen asianajajana toimimisen oikeudesta yhteisön tuomioistuimissa voi liittyä yksittäistapauksissa tarve saada Suomen viranomaisilta selvityksiä yhteisön tuomioistuimille, siltä osin kuin Suomen lainsäädännöllä on merkitystä asiassa.

Oikeusministeriön asema yhteydenpitoviranomaisena vastaa ETA-sopimuksen voimaansattamisen yhteydessä omaksuttuja ratkaisuja.

5 §. *Asetuksenantovaltuus ja tarkemmat määräykset.* Pykälän 1 momentissa annetaan mah-

dollisuus siirtää oikeusministeriölle 4 §:n mukaan kuuluvia tehtäviä asetuksella muulle viranomaiselle. Pykälän 2 momentin mukaan oikeusministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset 4 §:n 2 momentin täytäntöönpanosta.

Pykälän mukaisten valtuuksien käyttö ei todennäköisesti tule ajankohtaiseksi. Toisaalta on mainittujen valtuuksien antaminen tarpeen, jotta lakia ei tarvitsisi muuttaa oikeushallinnon alalla tehtävien organisaatio-uudistusten tai muiden järjestelyjen takia.

6 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti Suomen EU-jäsenyyden kanssa. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimii voitaisiin ryhtyä jo ennen kuin se tulee voimaan.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lain voimaantulon ajankohdasta säädettäisiin asetuksella. Sen lisäksi lain 5 §:ssä on valtuudet uskoa lain mukaan oikeusministeriölle kuuluvia tehtäviä asetuksella muulle viranomaiselle sekä antaa tarkemmat määräykset oikeusministeriön tehtävistä laissa tarkoitettuna yhteydenpitoviranomaisena oikeusministeriön päätöksellä.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti Suomen EU-jäsenyyden kanssa.

4. Säättämisyjärjestys

Lain 1 §:n perustana on se, että Suomi tunnustaa pykälässä tarkoitettujen Euroopan unionin toimielinten ja elinten toimivallan antaa Suomessa täytäntöönpanokelpoisia päätöksiä. Koska Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen hyväksymistä koskeva laki käsitellään valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa säädetyssä järjestyksessä, eikä tällä lailla laajenneta niitä poikkeuksia, joita mainittu laki tekee perustuslakeihin yhtei-

söjen toimivallan osalta, tämä laki voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksikössä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Euroopan yhteisöjen ratkaisujen täytäntöönpano

Sellainen tuomio ja päätös, joka on Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 108 a artiklan 2 kohdan 3 ja 4 alakohdan, 187 tai 192 artiklan, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen 44 tai 92 artiklan taikka Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 18 artiklan kolmannen kohdan, 159 tai 164 artiklan nojalla täytäntöönpanokelpoinen, pannaan Suomessa täytäntöön siten kuin Suomen tuomioistuimen riita-asiassa antama tuomio, joka on saanut lainvoiman.

2 §

Oikeusavun antaminen

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pyynnöstä yleinen alioikeus antaa oikeusapua todistajien ja asiantuntijoiden kuulemiseksi taikka muiden todisteiden vastaanottamiseksi siten kuin eräille kansainvälisille elimille Suomessa annettavasta virkaavusta sekä sellaisten elinten toimivallasta annetussa laissa (22/30) säädetään.

Oikeusapupyyntö lähetetään Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä ta-

pauksissa annetun lain (171/21) 2 §:ssä tarkoitettulle tuomioistuimelle toimeenpanoa varten.

3 §

Perättömän lausuman rangaistavuus

Todistaja tai asiantuntija, joka Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa tai Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kuultaessa on antanut perättömän lausuman tai laillisetta syyttä salannut jotakin, joka olisi asiaa valaissut, on tuomittava rangaistukseen perättömästä lausumasta siten kuin rikoslain 17 luvun 1 §:ssä säädetään.

4 §

Oikeusministeriön tehtävät

Täytäntöönpanomääräyksen 1 §:ssä tarkoitetussa asiassa antaa hakemuksesta oikeusministeriö.

Oikeusministeriö toimii myös yhteydenpito-
viranomaisena asiassa, joka koskee 2 §:ssä tarkoitettua oikeusavun antamista, 3 §:ssä tarkoitettua syytteen nostamista ja maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämistä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa tai Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, sekä muussa oikeudenhoitoa koskevassa yhteistyössä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanssa.

5 §

Asetuksenantovaltuus ja tarkemmat määräykset

Oikeusministeriölle 4 §:n nojalla kuuluvia tehtäviä voidaan asetuksella antaa muulle viranomaiselle.

Tarkemmat määräykset 4 §:n 2 momentin täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa oikeusministeriön päätöksellä.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Anneli Jäätteenmäki*

Asetus

Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä annetun lain voimaantulosta

Oikeusministerin esittelystä säädetään:

1 §
Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä
päivänä kuuta 199 annettu laki (/)
sekä tämä asetus tulevat voimaan päivänä
kuuta 199 .

2 §
Tämä asetus tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .
